НІВА

Год выдання V
№ 34 (234)
21 ЖНІЎНЯ 1960
БЕЛАСТОК
Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

ВЕРА ХАРУЖАЯ.
Работа З. Азгурэ

ВЕРА [1)]

М. АРЭХВА

Свае ўспаміны пра Веру Харужую я пішу не як гісторык - даследчык — удумлівы, але бясстрасна выбіраючы патрэбнае з пажоўклых аркушаў архіўных дакументаў. Не, я беражліва перагортваю старонкі маёй памяці, уваскрашаю ў ёй жывую Веру, такую, якой асабіста ведаў яе праз доўгія гады барацьбы на зямлі маёй роднай Заходняй Беларусі.

Калі Вера пачала сваю дзейнасць у заходнебеларускім рэвалюцыйным падполлі (люты 1924 г.), ёй было толькі дваццаць гадоў.

У той час палітычныя абставіны ў Заходняй Беларусі былі далёка не мірныя. Народ змагаўся. У вёсках дзейнічалі партызанскія атрады. Яны разбівалі паліцэйскія пастарункі, палілі памешчыцкія сядзібы, выганялі ненавісных асаднікаў. У гарадах успыхвалі забастоўкі, адбываліся дэманстрацыі на вуліцах. Барацьбу ўзначаліла маладая Камуністычная партыя. Быў створаны яе баявы памочнік — рэвалюцыйны камсамол. Вера ўвайшла ў склад ЦК камсамола і стала яго сакратаром. Яна ўся аддалася барацьбе.

Улады ўвялі ваеннае становішча, увялі надзвычайныя суды, пасылалі карнікаў на «Крэсы ўсходнія». Пачаліся масавыя арышты. Турмы былі перапоўнены палітычнымі зняволенымі. Западозраных ва ўдзеле ў партызанскай барацьбе або ў сувязі з партызанамі расстрэльвалі і вешалі. Але гэта не палохала адважных змагароў за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне.

«...Перадай усім ад мяне гарачае сардэчнае прывітанне, — пісала Вера з падполля. — Скажы, што я не толькі жыву, але і гару жыццём, работай, захапленнем, энергіяй. Скажы, што мы жыццё бяром за жабры, не даём сабе з'есці з кашай, і пакуль што гэта выдатна ўдаецца, што мы — пераможцы — пастараемся перамагаць да канца».

Яна ездзіла па мястэчках і вёсках Палесся, Слонімшчыны, Навагрудчыны, падоўгу затрымлівалася ў Беластоку, Вільні, Гродна. Выступала на нелегальных масоўках з палымянымі прамовамі, заклікаючы да барацьбы, арганізоўвала камсамольскія ячэйкі, гарадскія і раённыя камітэты, памагала ствараць юнацкія секцыі ў прафсаюзах, пісала адозвы.

І хоць Вера вяла такую кіпучую і шматгранную дзейнасць, яна аставалася няўлоўнай для паліцыі. Яна была рухавай, з выгляду нічым не вылучалася сярод другіх жанчын, добра ведала польскую, беларускую і нават яўрэйскую мовы, была ў блізкіх адносінах з простымі людзьмі, якія з ахвотай давалі ёй прытулак, і таму лёгка хавалася ад агентаў дэфензівы.

У Веры была нейкая выключная здольнасць запальваць моладзь сваім аптымізмам, рэвалюцыйным пафасам, асабістым прыкладам. Яна арганічна не магла цярпець адзіноты, заўсёды вакол яе гуртавалася моладзь, якая ірвалася да барацьбы з ненавісным ворагам. Гэта і рабіла Веру важаком, арганізатарам рэвалюцыйнай моладзі.

Пры актыўным удзеле Веры Харужай камсамол Заходняй Беларусі ў 1924—1925 гг. з разрозненых і нешматлікіх гурткоў вырас у масавую арганізацыю. Ён выхаваў нямала добрых важакоў, якія былі асабістымі сябрамі Веры і яе таварышамі па барацьбе.

«...Але ж я, мамачка, не адна, — пісала яна маці. — О, зусім не адна! У мяне шмат сяброў. І якія яны ўсе харошыя, энергічныя, адданыя, смелыя! Дык вось нам, маладым, адважным, хіба бацца цяжкасцей жыцця?»

(Працяг на стар. 4)

ЗАЎСЁДЫ ПЕРШЫМІ

Сёлета на Сакольшчыне назіраецца сур'ёзны крок у разбудове партыйнай арганізацыі. За першыя 6 месяцаў г. г. у рады ПЗПР прынята тут звыш 200 кандыдатаў. Сярод іх шмат настаўнікаў і сялян, у большасці маладых людзей. Калі ўзяць пад увагу мінулыя гады (у 1957 годзе прынята тут усяго толькі 20 кандыдатаў, у 1958 — 21, і ў 1959 — 130 кандыдатаў), дык бачым выразна, што сітуацыя ў справе разбудовы партыі змянілася тут карэнным чынам.

— Гэта зусім невыпадкова, — гаворыць сакратар КП ПЗПР у Саколцы Іван Асеннік. — Нашыя пярвічныя партыйныя арганізацыі пачалі актыўней працаваць, больш чым дагэтуль займацца гаспадарчымі справамі, непасрэдна звязанымі з жыццём сваёй вёскі, аколіцы.

Аб гэтым пераканаўся я, калі з КП накіраваўся ў паасобныя вёскі.

Сітуацыя ў прэзідыуме ГРН Разадранка была кепская. Людзі наракалі на старшыню прэзідыума, на сакратара, бо яны не былі сумленнымі працаўнікамі. З мэтай асабістай нажывы, злоўжывалі сваімі становішчамі.

У Разадранцы яшчэ на пачатку г. г. было толькі тры члены партыі

(Працяг на стар. 3)

У кастрычніку з'езд Літаб'яднання

У палове кастрычніка г. г. адбудзецца з'езд Літаратурнага аб'яднання, якое ад чэрвеня 1958 г. існуе пры нашай рэдакцыі.

На з'ездзе будуць падведзены вынікі дагэтуляшняй працы, абмяркуецца напрамак працы на будучыню і выбярэцца новае праўленне.

Праўленне літаб'яднання звяртаецца да сваіх членаў, а таксама сімпатыкаў, каб дасылалі свае заўвагі і прапановы адносна дзейнасці Аб'яднання (як дагэтуляшняй, так і будучай), што будзе садзейнічаць лепшай падрыхтоўцы і правядзенню з'езду. Жадаючыя могуць выступіць таксама з гэтымі справамі на старонках «Нівы».

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

МАЦЕЙКАВА ГАРА

фота — Аляксей Казберук

Кур'ёзы

Абавязкі прэзідэнта і гольф

Амерыканская газета «Н'ю-Йорк геральд трыбюн» (з 6 жніўня) у карэспандэнцыі свайго чытача Кэннэта Уігэнса піша: «Пан Айзенхауэр надта многа часу прысвячае гольфу, а вельмі мала — пытанням, звязаным з міжнароднай напружанасцю».

Бедны прэзідэнт! Ён так загуляўся гольфам, што не меў часу разгледзець, як рускія прывітаюць яго самалёты «У—2» і «РБ—47». А калі даведаўся аб іх лёсе, зноў не хапіла яму часу на інструкцыі для сваіх супрацоўнікаў з Пентагона, якую маюць заняць яны пазіцыю, бо сам быў, відавочна, змушаны адстойваць сваю пазіцыю ў гольфавым спаборніцтве. Таму і паплылі з Вашынгтона бессэнсавыя, мулячыя вочы сцвярджэнні. А Айзенхауэр і далей захапляўся гольфам, адкладаючы, між іншым, на далейшы час апрацоўку канкрэтных прапаноў для сваёй дэлегацыі ў «Камітэце дзесяці», які ў Жэневе разглядаў праблему раззбраення. І так разагрэўся гольфавую гульнёю, што не адчуў лютага холаду, які павеяў ў міжнародных адносінах па поваду неміралюбівага становішча Злучаных Штатаў. Нават ката, Лі Сын-мана, якога карэйцы прагналі з уласнай краіны, паклікаў да сябе мячыкі падносіць падчас гольфавай гульні са сваімі міністрамі і генераламі.

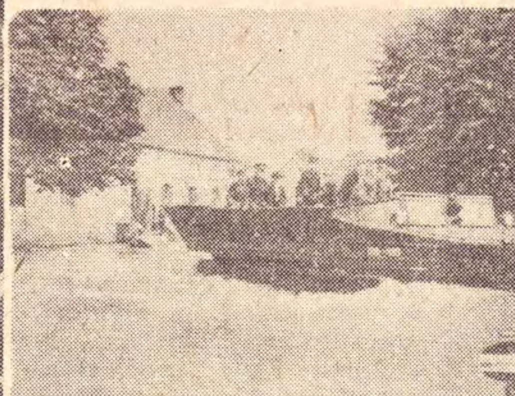
А ўвогуле, то цяжка такому чалавеку быць галавой дзяржавы. З усіх бакоў сыплюцца громы і няўдачы, ды яшчэ людзі не разумеюць, што гэтыя кароткія хвілінкі часу, якія ён прысвячае на вырашэнне міжнародных і ўнутраных праблем, даюць яму крыху адпачынку ад надта напружанай гульні ў гольф.

Якуб Асака

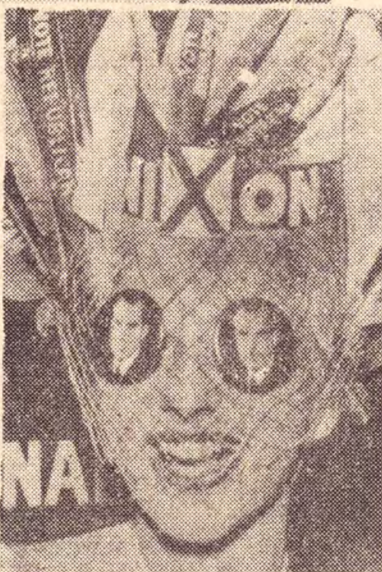
Фотавітрына

АРМЕНІЯ Ідзе мантаж купала вежы для новага тэлескопа

ПОЛЬШЧА. Вісла і Одра выступілі з сваіх берагоў. Актыўную дапамогу для пацярпеўшых ад паводкі прынеслі вайсковыя часці.

ЗША. Бег да «Белага дома». Хто хутчэй: Кэнэды ці Ніксан? На здымку прапагандовы жывы «плакат» Ніксана.

АФРЫКА. Вёска ў Самалі.

Долары, якія дарэмна прапалі ў Лаосе

9 жніўня спрыяў замахоўцам у Лаосе. У той дзень каралеўскі ўрад са сталіцы краіны Венц'яна адправіўся на хаўтурныя ўрачыстасці ў Луанг Прабанг. Гэта выкарыстаў камандзір другога батальёна, капітан Конг Лі, узначальваючы ўвесь замах. Урад, якога ненавідзеў цэлы народ, быў звергнуты амаль без кровапраліцця. Загінула толькі каля 10 асоб. У той жа самы вечар, 9 жніўня, замахоўцы ўтварылі рэвалюцыйны камітэт, налічваючы 40 асоб.

У яго склад увайшлі прадстаўнікі розных палітычных напрамкаў, пачынаючы ад левай партыі міру і сімпатыкаў руху Патэт Лао да антыкамуністаў, такіх, як генерал Анта Сукаванг, які ў мінулым годзе ўзначальваў барацьбу супроць паўстанцаў Патэт Лао.

Гэтыя факты адлюстроўваюць часткова перамены, якія адбыліся ў Лаосе. Тутэйшы пераварот не парушыў зусім сацыяльнага і дзяржаўнага ладу ў краіне. Камітэт замаху прызнаў каралеўскую ўладу і звярнуўся да караля Саванг Ватана, каб ён адобрыў гэтыя перамены. Пасля некалькіх дзён Камітэт атрымаў такое адабрэнне. Зараз узнікае пытанне, чаму імперыялістычныя дзяржавы адчулі сябе нейк неўпэўнена на Далёкім Усходзе? А вось чаму! Імперыялізм, а перш за ўсё Злучаныя Штаты даручылі каралеўству Лаос зусім акрэсленую палітычную задачу на Далёкім Усходзе. Лаос меў побач з Сыямам быць галоўным цэнтрам антыкамуністычнага руху. Звергнуты прэм'ер Соманіт рабіў усе намаганні на тое, каб як найлепш апраўдаць надзеі імперыялістаў.

У Лаосе, нягледзячы на жэнеўскія рашэнні з 1954 года, якія давалі поўныя правы прагрэсіўным сілам ў краіне, Соманіт спыніў дзейнасць Народнай партыі, а яе лідэраў загнаў у астрог. Ён таксама распачаў ваенныя дзеянні супроць народных атрадаў Патэт Лао.

У красавіку мінулага года у Лаосе праводзіліся выбары. Вось, менавіта, яны адбываліся ў атмасферы жудаснага паліцыйнага тэрору. Нягледзячы на гэта, насельніцтва аказалася на баку прагрэсіўных сіл. Гэта не перашкодзіла Соманіту падмяніць вынікі выбараў і запоўніць увесь парламент сваімі староннікамі.

Рэжым Соманіта абапіраўся на шчодрай фінансавай і матэрыяльнай дапамозе Злучаных Штатаў. І гэта дапамагло яму на працягу даўжэйшага часу трымаць уладу ў сваіх руках. Вялікія сумы ішлі на папаўненне і разбудову каралеўскай арміі (ЗША далі 60 мільёнаў долараў). Амерыканскія долары, якія павінны былі ўзмоцніць гаспадарчы патэнцыял Лаоса, ішлі ў кішэню самога прэм'ера. Адзначым, што Вашынгтон добра ведаў аб гэтым.

Усе гэтыя падзеі і выклікалі замах у краіне. Новы, паклікаль да жыцця князем Сувама Фума ўрад ў сваёй уступнай дэкларацыі прадставіў праграму, якая прадбачвае рэалізацыю палітыкі нейтральнасці і міру. Калі праграма будзе паслядоўна рэалізавацца, дык тады скажам, што на свеце паявілася новая краіна, якая кіруецца палітыкай міру і незалежнасці.

Сёння, аднак, можам сказаць, што амерыканскія долары ў Лаосе прапалі дарам.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Следам за мною на ўборку трупаў быў назначаны Саса, а пасля — Хасака. Але яны газарылі, што хутка ў іх, так як і ў мяне, не засталося сіл супраціўляцца, і яны адчувалі сябе як «калоды», якія некалькі дзён ляжалі звязаныя ў лабараторыі.

— Ну як, бачылі доследы з «калодамі»? Маю надзею, цяпер вы сталі смялейшымі? — сказаў нам неяк пасля гэтага ваенны лекар Цудзіцука.

Я падумаў: «Вось яно што. Аказваецца, нас прымушалі выконваць гэтую страшную работу, каб мы сталі смялейшымі».

І сапраўды, непрыкметна для саміх сябе мы паступова прызвычайваліся да ўсяго і рабіліся раўнадушнымі да чужога цярпення.

З секцый, дзе праводзіліся доследы з халерай, тыфам і газавай гангрэнай, амаль штодзённа дастаўляліся трупы, таму з высокага коміна крэматорыя ў неба без перапынку падымаўся дым.

У час спальвання трупы некалькі раз аблівалі бензінам, каб яны спальваліся на попел.

46

Я адпачываў пасля вячэры, калі мяне наведаў Хаясіда.

— Ты не можаш выйсці на вуліцу? Пагаварыць трэба, а тут нельга, — звярнуўся ён да мяне.

Калі мы выйшлі з казармы, ён сказаў:

— Сёння вечарам мы правучым гэту сабаку Комія.

— Глядзі, гэта небяспечная справа.

Я лічыў намеры Хаясіда недарэчнымі. Ды і кожны з нас разумеў, да чаго можа ..ывесці ў арміі пабіццё старшага па чыну.

— Усё гэта вельмі добра ведаю, але цярпець болей няма сіл. Няхай гаўптвахта, няхай што б не было, ўсё роўна. Дык кожны дзень самыя здзекі, як у турме. Што б ні пагражала нам, горш не будзе.

—Магчыма, ты маеш рацыю, але падумай яшчэ раз. А што калі трапіш у трыбунал? Тады мы больш не ўбачымся.

Хаясіда не адказаў. Калі я прыпамінаў ўсе здзекі Комія, то і мне здавалася, што яму трэба адпомсціць. Але я не мог ні на мінуту забыць аб тым, што калі нават план помсты ўдасца, усё роўна ў канцы канцоў Хаясіда і яго таварышы ад гэтага толькі прайграюць. І мне было шкада іх. Я ведаў, што Хаясіда звыш двух месяцаў цярпеў здзекі Комія, перш чым пайсці на адчаянны крок, таму мне каштавала шмат нерваў заставіць сябе ўгаварваць яго. На словах я быў супраць яго задумы, а ў душы сароміўся сваёй труслівасці.

47

— Эх, я думаў ты адобрыш, а ты... — раптам сказаў Хаясіда і з пагардай паглядзеў на мяне.

— Называй гэта, як хочаш... труслівасцю, малadушшам, але ж я за цябе непакоюся, — намагаўся я апраўдацца.

— Разумею. Але...

Хаясіда на секунду задумаўся, а потым махнуў рукою і зусім іншым тонам сказаў:

— Ну добра. Відаць, не варта было мне гаварыць з табою аб гэтым.

Запанавала прыгнятаючае маўчанне.

— Ну як, ты не раздумаў? — праз нейкі час спытаў я яшчэ раз.

— Калі ты супраць, то мне не хацелася б ісці на гэта, але цяпер усё роўна—што будзе то будзе: раздумваць ўжо позна.

Мы моўчкі вярнуліся да казармаў і холадна развіталіся.

У гэтую ж ноч неўзабаве пасля адбою на Комія было зроблена нападзенне. Калі мы з Кусуно і Марысіма, пачуўшы шум, прыбеглі туды, там ужо быў дыжурны афіцэр. Казарму акружылі салдаты аховы.

— Комія ўвесь у крыві ўцёк у кухню! — гаварыў камусьці афіцэр.

— Цяпер будзе гэтым падлюгам!

— Нахабнікі! — чулася там і тут.

Але ніхто толкам не ведаў, што здарылася. Калі на наступны дзень я забег у гадавальнік і даведаўся, што Хаясіда не выйшаў на службу, на

48

Прэзідыум вечара.

Карэспандэнцыі з БССР

ВЕЧАР ДРУЖБЫ

22 ліпеня г. г. у Мінску, у памяшканні Дома культуры Мінскага аўтазавода адбыўся вечар, прысвечаны Дню адраджэння Польшчы. Вечар быў арганізаваны Беларускім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, Міністэрствам культуры БССР, Беларускім і Мінскім абласным аддзеламі Таварыства савецка - польскай дружбы. Сталінскім райкомам КПБ г. Мінск.

У зале Дома культуры, упрыгожаным дзяржаўнымі сцягамі СССР, БССР і ПНР, сабраліся прадстаўнікі працоўных г. Мінска — рабочыя і служачыя мінскіх прадпрыемстваў, грамадскія і культурныя дзеячы, студэнты. На вечары прысутнічала таксама група настаўнікаў беларускай мовы Польскай Народнай Рэспублікі.

Вечар адкрыў сакратар Сталінскага РК КПБ г. Мінска М. Ф. Загаецкі. З дакладам «16 год Народнай Польшчы» выступіў сакратар ЦК ЛКСМБ, член праўлення Беларускага аддзела Таварыства савецка - польскай дружбы В. С. Смірноў На заканчэнне быў дадзены канцэрт сіламі Белдзяржфілармоніі.

Вечары, прысвечаныя Дню адраджэння Польшчы. адбыліся таксама ў Брэсце, Гродна, на асобных прадпрыемствах рэспублікі. Беларускім радыё былі арганізаваны спецыяльныя перадачы, прысвечаныя гэтай знамянальнай даце У перыядычным друку былі апублікаваны матэрыялы аб поспехах польскага народа ў будаўніцтве сацыялізма.

Фотаздымкі з Вечара ў Доме культуры Мінскага аўтазавода.

Выступае сакратар ЦК ЛКСМБ В. С. Смірноў.

У зале.

Выступае салістка Т. Лук'янава.

працяг са стар. 1

На адным з партыйных сходаў, члены партыі грунтоўна абмеркавалі працу прэзідыума ГРН і выйшлі з прапановай змяніць старшыню і сакратара прэзідыума. Радныя ГРН горача падтрымалі прапанову членаў партыі. У выніку гэтага старшыню і сакратара звольнілі з працы. Пры гэтым выкрыта гаспадарчых злачынстваў у прэзідыуме на суму звыш 50 тысяч злотых.

Члены партыі здабылі давер і пашану сярод беспартыйных. У доказ гэтага новым старшынёй прэзідыума выбралі члена партыі Радзівонскага.

Павялічылася таксама і партыйная арганізацыя ў Разадранцы. На працягу толькі трох месяцаў у рады кандыдатаў ПЗПР прынята тут 11 асоб.

На адрэзку Малявічы Дольнэ — Войнаўцы (траса Саколка — Бабікі) была вельмі дрэнная дарога. З гэтай прычыны нават аўтобус ПКС не мог рэгулярна курсаваць з Саколкі ў Бабікі. З-за гэтага ўсё наваколле проста было адрэзана ад раённага цэнтра. Трэба было каму - небудзь уладзіць нейкую справу ў Саколцы, запрагаў каня ды марнаваў цэлы дзень дарагога часу.

На адным з пасяджэнняў Грамадскага камітэта ПЗПР у Малявічах Дольных было вырашана звярнуцца да жыхароў вёсак грамады, каб дарогу пабудаваць грамадскім чынам. Кожнаму члену камітэта прызначаны канкрэтныя заданні. У грамадзе ўсяго 10 вёсак. У трох вёсках няма членаў партыі. Але нават і ў гэтых вёсках сяляне слухалі з увагай членаў камітэту, якія выступалі на вясковых сходах. Усе вёскі з ахвотай падтрымалі ініцыятыву камітэта партыі. На сходах пастанавілі, што кожны гаспадар прывязе на дарогу 1 кубічны метр камення або 3 кубічныя метры пяску. Тыя, у каго няма коней, абавязаліся 1 дзень працаваць рыдлёўкай. Нядаўна прыступілі да працы. У грамадскім чыне прынялі ўдзел усе гаспадары. А члены партыі былі ўсюды першымі. Напрыклад, сакратар пярвічнай партыйнай арганізацыі ў Клімаўцы Антон Саросек стаў перадавіком дарожнага чыну, хоць сам жыве ён у 5 кіламетрах ад гэтай дарогі.

ЗАЎСЁДЫ ПЕРШЫМІ

Запланаваныя работы грамадскім чынам вартасцю 100 тысяч злотых ужо выкананы на 50 прац. Будаўнікам новай дарогі прыйшлі на дапамогу школьнікі са школ у Малявічах Дольных, Намінцы і Багоніках. Яны пасадзілі пры дарозе 500 дрэвак.

У партыйнай арганізацыі ў Малявічах Дольных прыбыло за гэты час 8 новых кандыдатаў. Цяпер налічвае яна 23 членаў і кандыдатаў партыі.

Грамадскі камітэт ПЗПР у Бабіках заклікаў таксама насельніцтва да грамадскага чыну. Пракладваючы дарогу на адрэзку Кнышэвічы — Слоя, выканана тут работ грамадскім чынам на суму звыш 32 тысяч злотых. А перадавікамі ў гэтым былі член грамадскага камітэта ПЗПР у Бабіках Іван Мянько і настаўнік з Кнышэвіч, член партыі, Іван Калнаус.

Партыйная арганізацыя ў Бабіках пастаянна цікавіцца гаспадарчым развіццём сваёй грамады. Ва ўрочышчы «Самагруд», непадалёк ад Бабікаў, ёсць 73 гектары былых царкоўных сенажацяў. Паасобныя гаспадары, якія выкарыстоўваюць гэтыя сенажаці з Дзяржаўнага фонда зямлі, не праяўлялі ніякіх клопатаў аб добраўпарадкаванні і культурным гаспадараванні імі. Ім што. абы скасіць сена, а там — хоць трава не расці. На адным з паседжанняў грамадскага камітэта ПЗПР, калі абмяркоўвалася справа выкарыстання мясцовых рэзерваў у галіне развіцця сельскай гаспадаркі, вырашана пакончыць з гэтай безгаспадарнасцю. Камітэт вынёс прапанову прыдзяліць гэтыя сенажаці сельскагаспадарчым гурткам у Бабіках і Шчачсновічах. Пры адпаведным загаспадараванні сенажацяў перад сельскагаспадарчымі гурткамі стаяць вялікія перспектывы павелічэння жывёлагадоўлі. А гэта вельмі важна. І таму, мабыць, аддзел сельскай гаспадаркі прэзідыума ПРН поўнасцю падтрымаў прапанову камітэта. А ў такім выпадку яшчэ больш каштоўнай стаецца ініцыятыва членаў партыі, па якой у мінулым годзе жыхары Бабікаў грамадскім чынам пабудавалі навейшую злеўню малака. Менавіта таму партыйная арганізацыя здабыла сапраўдны аўтарытэт і любоў насельніцтва. У апошні час прынята тут 16 кандыдатаў партыі, а ўся партыйная арганізацыя налічвае 43 членаў і кандыдатаў ПЗПР.

(Працяг на стар. 4)

душы ў мяне стала дрэнна. Усе ў аддзеле думалі, што калі Хаясіда і яго таварышы абразілі старшага па чыну, справа не абмяжуецца гарнізоннай гаўптвахтай, што іх абавязкова адашлюць у Сіньцзін і паставяць пад суд ваеннага трыбунала.

*

Аднойчы, я, як заўсёды, адвёз скрынкі і, каб крыху зацягнуць вяртанне ў лабараторыю, вырашыў пайсці абходным шляхам. Пхаючы перад сабою пусты возік, я ішоў па доўгім калідоры, дзе яшчэ ні разу не быў. У калідор выходзіла маса вокан і дзвярэй нейкіх лабараторый. Было горача, некаторыя вокны і дзверы былі адчынены, і праз іх я бачыў, што робіцца ўнутры. Маю ўвагу прыцягнуў дзіўны зашклёны пакой. Лабаранты ў белых халатах стаялі навокал гэтага пакою і за чымсьці ўважна назіралі. Я прыгледзеўся і ўбачыў, што ў ёй трэсліся і курчыліся ў сударгах голыя звязаныя людзі. Што гэта за доследʼ? Я не ведаў. На дзвярах вісела таблічка з надпісам: «№ 5». Я стаяў перад гэтым пакоем усяго некалькі секунд. Раптам пачуўся нізкі голас:

— Ты хто такі? Што ты тут робіш?

— Адвозіў прабіркі з культурай бактэрый ў сховішча і цяпер вяртаюся ў лабараторыю, — адказаў я падышоўшаму лабаранту.

— Тут праходу няма, паварочвай назад! — сказаў ён. Я павярнуў назад і вярнуўся ў лабараторыю.

— А што гэта за лабараторыя № 5? — спытаў я аднойчы Сагава.

— Там вывучаюць уплыў адмарожвання на арганізм чалавека. Што-небудзь здарылася? — спытаў Сагава, і, бачачы, што я крыху збянтэжыўся, коратка расказаў аб гэтай лабараторыі. Вось што я даведаўся з яго расказа.

Атрад 731, апрача вядомых мне ўжо доследаў, вывучаў уплыў адмарожванняў на арганізм чалавека. Пачаткова гэтыя доследы мелі мэту аховы салдат і афіцэраў Квантунскай арміі ад адмарожванняў, але затым гэта работа прыняла другі напрамак: пачалі праводзіць доследы па стварэнні «замарожваючых» бомб. Каб знайсці спосабы эфектыўнага лячэння адмарожванняў, у нашым атрадзе праводзіліся розныя доследы на людзях. Зашклёны пакой № 5 і быў адной з доследных камер. Аголеных людзей — «калоды» — змяшчалі ў такую камеру і, паступова зніжаючы ў ёй тэмпературу, вывучалі дзейнасць холаду на арганізм. Мэтай доследаў было ўстанавіць, праз які час і пры якой тэмпературы наступае смерць, а таксама ці нельга ажывіць замерзшага чалавека.

Вынікі такіх доследаў выкарыстоўваліся для вывучэння магчымасці стварэння «замарожваючых» бомб. Такая бомба павінна была выклікаць паніжэнне тэмпературы паветра падчас узрыву ў размяшчэнні пазіцый праціўніка і гэтым самым выклікаць адмарожванні, выводзячы са строю жывую сілу Радыус яе ўздзеяння павінен быў быць не менш пяцісот метраў, але радыус дзеяння бомб, якія былі створаны, не перавышаў і ста метраў. Практычнае прымяненне такіх бомб было неэканамічна, пагэтаму праводзіліся далейшыя доследы па павелічэнні эфектыўнасці дзеяння.

(Працяг будзе)

ГАДОЎЦЫ КУРЭЙ

Што курыныя яйкі з нашага ваяводства вандруюць за граніцу, гэта шырока вядома нашым чытачам, бо аб гэтым мы ўжо пісалі і пішуць іншыя газеты. Але не ўсім вядома, што ўзрастае зацікаўленне гадоўляй курэй у нашым ваяводстве і то ў шырэйшым маштабе. Інкубатары ў павятовых гарадах не паспявалі неадноўчы ранняй вясною «выпрадукаваць» адпаведную колькасць куранят сваім кліентам. Чаму?

Штораз больш людзі арганізуюць фермы гадоўлі курэй. Напрыклад, у Гайнаўскім павеце Павятовае праўленне ССМ у бягучым годзе арганізавала 9 маладзёжных суполак гадоўлі курэй. Нам давалося наведаць новазаложаную ферму ў Янкі Шумарскага у Сарочай Ножцы каля Навасадаў.

У красавіку Я. Шумарскі купіў 300 штук куранят пароды «зелёнаножкі» (па 6 зл. штука). Пакуль падраслі, на корм для іх выдаў 1300 зл У ліку 300 шт. было 170 пеўнікаў, за якія ў продажы атрымаў 650 зл. (не ўсе прадаў, бо частку празначыў на мяса сабе і сваякам). Усёй курынай «сям'і» Я. Шумаркі зрабіў прывіўку супроць хвароб, перадусім супроць «памору». Распачаў будову вялікага куратніка і ў будучым годзе мае намер сваю ферму павялічыць да 500 штук. Я. Шумарскі разлічвае, што калі нават гэтыя 130 штук знясуць у сярэднім па 120 яек у сезон, дык атрымаецца каля 10 000 зл. чыстага даходу. Зразумела, што гадоўля курэй патрабуе немалога дагляду. Таму Янка набыў асноўную літаратуру з галіны дагляду за курыма, на чытанне якой пысвячае ён шмат часу.

Міла паглядзець, калі Янка войдзе на панадворак, а курыная «сям'я» абсядзе яго ўсяго. Жадаем яму павелічэння гэтай даходнай «сям'і».

(мк)

УЖО ХУТКА Ў ШКОЛУ.

ЗАЎСЁДЫ ПЕРШЫМІ

(Працяг са стар. 3).

Аб добрай, актыўнай працы членаў партыі, аб пастаянным росце аўтарытэту партыі сярод насельніцтва можна было б даваць шмат прыкладаў і з другіх аколіц Сакольшчыны. Вось, напрыклад, па ініцыятыве партыйнай арганізацыі жыхары Сакалды вырашылі грамадскім чынам будаваць школу 1000-годдзя. А жыхары Талькоўшчыны, выконваючы пастанову партыйнай арганізацыі, выбрукавалі вуліцу ў вёсцы, па баках якой пракладаюць ходнікі. Гэта ўсё сведчыць аб тым, што партыйная арганізацыя Сакольшчыны з'яўляецца сапраўдным кіраўніком і арганізатарам новага жыцця насельніцтва павета.

— Ну, якія ж вашы ўражанні, — запытаў мяне сакратар КП Іван Асеннік, калі я вярнуўся з камандзіроўкі па вёсках Сакольшчыны.

— Добрыя, — адказаў я шчыра.

— Шмат яшчэ ў нас трэба зрабіць, — прагаварыў сакратар у задуменні. — Цяжка зварухнуць адсталую вёску. Але ўсюды там дзе пачынаецца нешта новае, карыснае грамадству, члены нашай партыі будуць заўсёды першымі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ПАСЛЯ ЖНІВАЎ

Цяжкае і клапатлівае жніво ў бягучым годзе дапякло ўсім. Пацікавіла нас справа выкарыстання сельскагаспадарчых машын у час жніва ў ПОМ-ах. Нам давялося выбраць ПОМ у Нарве і правесці гутарку з загадчыкам аддзела эксплаатацыі Мікалаем Пятроўскім.

— Скажыце, калі ласка, як вы ацэньваеце падрыхтоўку і ўдзел у жнівах вашага ПОМ-а?

— У параўнанні да мінулага года жніва мы сустрэлі многа, многа лепш. Перадусім, усе неабходныя машыны былі адрамантаваныя на час. А гэта важна, калі возьмем пад увагу, што маем іх шмат, бо і тэрыторыю сваім аб'ёмам працы займаем немалую. Уся маёмасць гайнаўскага ПОМ-а пасля рэарганізацыі была далучана да нашага. Маем 39 снапавязалак, але ў час жніва выкарыстана толькі 15. Такі лік быў дастатковы да патрэб нашай тэрыторыі. Большасць гаспадароў касіла косамі, з увагі на дрэнную пагоду да ўборкі ўраджаю.

На сваёй тэрыторыі маем 6 сельскагаспадарчых кааператываў. З нашых машын карыстала толькі 3. Гэта Ваські, Крывец і Макаўка, а рэшта кааператываў карысталася сваімі машынамі. (Працяг на стар. 7)

СТА
БЕЛА
ПА

УЛАДЗІМІР

Залатая асенняя ранʼца

Залатая, асенняя раніца!
Характвом ты на свеце адна.
Сонца ў пушчы глыбокай купаецца
і ніяк не дастане да дна...
Мітусіцца лісцё на аселіцы,
як дзвіна матылькоў-мітульгі,
І узвеё яна, і пасцелецца,
распаветрыцца на берагі.
А яны, берагі - беражыстыя,
не стрымаюць асенні напеў.
І ліецца, віецца сукрысты ён
І разгортвасцца каля дрэў.
Прытулі, прыхіні на апошняе
і згадай гэты дзень залаты,
што над пушчай, згалелымі пожнямі
рассыпаў залатыя лісты.
Рассыпаў і раскідваў прыгоршчамі
на акрасу, на жаль, на ўспамін,
Развітальная хваля найгоршая
яна можа і сэрца спаліць.
Не бядуй, не гаруй — пад цяжарамі
мне не йсці, шчасця ў іх не шукаць,
з-за балота мігціць, за выгарамі
прамяніцца пяўстая гаць.
Не гаруй! Ты дарэмна заплакала:
я прыду, я вярнуся ізноў.
Лёс для ўсіх не бывае аднакавы,
як для тых засмучоных лістоў
Залатая, асенняя раніца!
З характвом, з пекнатою — бывай!
Ужо сонца за пушчу хаваецца,
кармазынам гарыць небакрай...

Шуміць шыгаллём і лістамі

Шуміць шыгаллём і лістамі
адвечная пушча, не моўкне.
Адны шапацець перасталі, —
другія ўзрастаюць на ўзгорках.
Ні вецер бадзяжны не зможа,
не скрышыць навала ніколі.
Адновіцца зноў-ткі прыгожасць,
па лесам — дык вораным полем.
Забраць можна ўсё ад зямелькі, —
зямлю ад зямлі не забераць.
Вясною пасыпаць амелькі
насенне для новае эры.
Шумі шыгаллём і лістамі.
адвечная пушча, не моўкні!
Адны шалясцець перастануць, —
другія ўзрастуць над узгоркам.

(Працяг са стар. 1)

У камсамоле Заходняй Беларусі разам з Верай раслі і выхоўваліся цудоўныя кадры: у Вільна — М. Міхалоўскі, Д. Розеншэйн, Г. Крэйн, у Гродна — Л. Шайкоўскі, А. Малеўская, у Беластоку — М. Майскі, Ш. Хмельнік, у Пінску — Н. Дадзюк і інш. Некаторым з іх тады было толькі па 17 — 18 гадоў. Кракўчыха Гіта Крэйн сваю рэвалюцыйную работу пачала ва ўзросце 16 гадоў і праз год ужо трапіла ў Лукішскую турму. Нават буржуазны суд вымушан быў вызваліць яе з турмы, паколькі яна была непаўналетняя. А гэтая непаўналетняя была актыўнай камсамолкай у Вільна.

Вера не магла не захапляцца да дзёрзкасці смелым подзвігам двух віленскіх камсамольцаў — М. Міхалоўскага і Н. Шогана, якія напярэдадні 1 мая 1924 года здолелі вывесіць чырвоны сцяг на мачце вежы Гедыміна на Замкавай гары, у цэнтры Вільна. Гэты сцяг у Першамайскае свята амаль да паўдня развяваўся над горадам, даводзячы да шаленства паліцыю, бо яна не магла дадумацца, як яго зняць. Пра гэты подзвіг двух камсамольцаў потым хадзілі легенды.

Такая рэвалюцыйная моладзь поўнасцю адпавядала Верыным настроям і ідэалам. І Вера вучыла іх, вучылася ў іх і сама. Усе яны асталіся вернымі вялікай справе барацьбы за камунізм, частка — у Польскай Народнай Рэспубліцы, частка — у БССР. Некаторыя з іх загінулі.

Каб падзяліцца вопытам работы камсамола Заходняй Беларусі, Вера вясной 1925 года за подпісам «Падпольшчык» піша ў часопісе «Сусветны камсамол» артыкул, у якім апісвае дзейнасць камсамольскіх арганізацый, захапляецца адвагай камсамольцаў у час правядзення агітацыі і распаўсюджвання нелегальнай літаратуры.

Улетку 1925 года камсамол Заходняй Беларусі рыхтаваўся да склікання сваёй другой канферэнцыі, якую вырашана было правесці ў Вільна. Я працаваў тады сакратаром Віленскага акруговага камітэта кампартыі Заходняй Беларусі, і мы часта сустракаліся на канспіратыўных кватэрах.

Для ўдзелу ў рабоце канферэнцыі ў Вільна прыбыў прадстаўнік ЦК камсамола Польшчы тав. Олек. Ён прыбыў на партыйную яўку і атрымаў сувязь са мною, а праз мяне і з Верай, каб разам рыхтаваць канферэнцыю.

Падрыхтаваць і правесці канферэнцыю ў нелегальных умовах была справа нялёгкая і вельмі адказная. Але нашы віленскія камсамольцы, хоць і не без цяжкасцей, з ёю справіліся.

Калі дэлегаты канферэнцыі сабраліся на канспіратыўнай кватэры, навакольныя абставіны здаліся падазронымі. Дэлегаты асцярожна разышліся, дамовіўшыся сабрацца ў лесе за 20 кіламетраў ад горада. Там яны правялі канферэнцыю і выбралі ЦК камсамола.

Памятаю, на наступнай сустрэчы з намі на пасяджэнні сакратарыята ЦК КПЗБ Вера з гордасцю і захапленнем расказвала пра тое, як добра ўдалося правесці ў лесе канферэнцыю — «проста як у легальных умовах...»

Камсамол рос і мацнеў. Расла разам з ім і Вера.

Нідзе, як у падполлі, партыйнаму кіраўніку не даводзіцца з такой смеласцю і самастойнасцю прымаць рашэнні, бо тут абставіны могуць вельмі рэзка і хутка мяняцца, раптоўна ствараючы зусім новую сітуацыю. Для работы ў такіх умовах у Веры былі ўсе гэтыя якасці.

Улетку 1925 года ў Варшаве адбыўся такі выпадак. Пры спробе знішчыць небяспечнага правакатара Цахноўскага тры выканаўцы — член Варшаўскага камітэта кампартыі Польшчы Гібнер і два варшаўскія камсамольцы Кнеўскі і Руткоўскі — вымушаны былі пачаць перастрэлку з паліцыяй. Пасля праследавання па вуліцах Варшавы іх, зраненых і знясіленых, затрымалі і арыштавалі. Справа гэтая стала шырока вядома. Буржуазная прэса, апісваючы падзею, са скуры вылузвалася, абвінавачваючы кампартыю ў прымяненні індывідуальнага тэрору, і патрабавала суровай расправы з ёю. На гэта трэба было адказаць ад імя партыі. У Вільна адбылося пасяджэнне сакратарыята ЦК КПЗБ, на

ВЕ

якое прыбыла Вера з Беластока. Мы вырашылі неадкладна выдаць адозву ад імя ЦК. Вера сказала, што ў яе ўжо напісан праект такой адозвы. З патайнай кішэнькі свае сумачкі яна дастала акуратна складзены аркушок тонкай паперы, спісаны дробным почыркам. Прачытаўшы тэкст, мы ўнеслі ў яго некалькі паправак і адаслалі ў нелегальную друкарню. Адозва была надрукавана і шырока распаўсюджана.

Вера заўсёды клапацілася аб выхаванні камсамольцаў розных нацыянальнасцей Заходняй Беларусі — беларусаў, палякаў, украінцаў, яўрэяў, лі-

РЭЙШЫ РУСКІ ЭТ

ДУБОЎКА

Нядаўна грамадскасць Беларусі адзначыла 60-цігоддзе паэта Уладзіміра Дубоўкі, аднаго з пачынальнікаў беларускай савецкай паэзіі. Сёння друкуем яго вершы.

Палыны пасівелі на ўзгорку

Палыны пасівелі на ўзгорку,
запрыгоршчыць і кіне іх вецер.
Мо' таму так на свеце горка,
Мо' таму часам горка на свеце?

Калі глянуць на тыя даліны,
калі глянуць на тыя далочкі, —
толькі ліст адвіхнуўся з каліны,
а яго ўжо ў гліну топчуць.

А ў каліне, ў шыпшынніку дзікім
начавалі і сонца і росы.
А ў пялёстках — без меры, без ліку —
з сокам шчасце суздром разлілося.

Адцвітае, усё адцвітае —
і гады, і хвіліны, і кветкі.
Маладосць ты мая залатая,
і цябе панясе так па ветру.

Разліешся пялёсткамі песень
ад мяне ды на тыя даліны.
Там і скруціць іх вецер у дэсань,
бо да зор ад зямлі не дакіне.

Толькі знаю і веру цвёрда,
як у долю краіны роднай,
маіх думак не кіне ў бёрда,
не затчэ утокам нягодным.

Вось затым дарую і крыўду, —
што мінула і што надыдзе.
Калі сэрца каханнем спавіта, —
дык не будзе ў ім месца крыўдзе.

Палыны пасівелі на ўзгорку,
а ў далінах — пялёсткі ад кветак.
Іх калыша з вясёлай гаворкай,
гаркату вытрасае з іх ветрык...

Зноў вас пабачыў...

Зноў вас пабачыў, бярозы старыя,
ваша утульнасць ізноў мяне крые.
Ціха гамоніць і веццe, і лісце,
як гаманіла калісьці, калісьці...
Вашы вяршыні кранаў я рукою,
ў вашых шатрах я шукаў супакою.
Нас над зямлёй вы ўзнасілі высока,
нас, на прадвесні, паілі вы сокам,
каб шанавалі ад шчырага сэрца
тую зямлю, ад якой ён бярэцца.
Гэту пашану ніколі не траціў,
а узмацняў яе шчырaю працай.
Зноў вас пабачыў, бярозы старыя,
ваша утульнасць ізноў мяне крые...

ПОМНІК ПАТРЫЁТАМ

31 ліпеня 1941 год. Гітлераўцы подступам склікалі ў Нарву, па даносу мясцовых здраднікаў, 43-х чалавек з вёсак былой нарвенскай гміны. Яны былі служачымі пры савецкай уладзе, арганізоўвалі мясцовую адміністрацыю, арганізоўвалі школы, курсы масавага навучання дзеля ліквідацыі непісьменнасці, клубы. Некаторыя з іх былі выбраны насельніцтвам дэпутатамі ў сельсаветы. Жыхары Нарвы былі ўстрывожаны лёсам затрыманых.

І вось з-пад сядзібы камендатуры жандармерыі ў напрамку Ляцкай пушчы ад'ехалі чорныя самаходы. Мінулі вёску Ваські, а там павярнулі ўлева ў 19-ты квартал пушчы.

Самаходы з гестапаўцамі ізноў вярнуліся ў Нарву, але не вярнуліся тыя, за лёс якіх трывожылася насельніцтва Нарвы.

Вестка аб замардаванні 43-х разышлася хутка па ўсіх вёсках наваколля.

Пад нечар асцярожна пачалі падпаўзаць да магілы родныя замардаваных. Вырашылі дастаць іх целы і пахаваць па-чалавечы, на сваю руку, без дазволу.

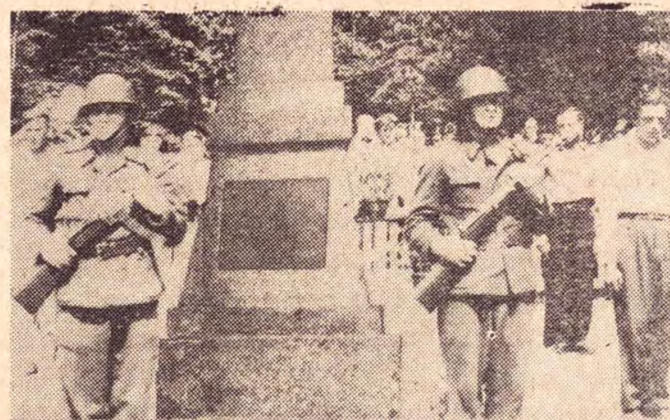
— Я быў тады малым хлапчуком. Пайшоў дастаць цела майго бацькі. Расказаць нават цяжка, што было, як мы пазнавалі твары сваіх родных, паколатых, пабітых, пастраляных, — успамінае Аляксандр Янушкевіч, цяперашні жыхар Бельска.

Раніцой наступнага дня сем'і і блізкія замардаваных праводзілі іх у апошнюю дарогу...

Толькі пасля вайны на месцы забойства была зроблена магіла, пастаўлены драўляны крыж, а 22 ліпеня 1959 года — памятная дошка з прозвішчамі замардаваных. Вырашана было таксама пабудаваць помнік. У мінулым годзе быў выбраны камітэт пабудовы помніка, які ўзначаліў загадчык пачатковай школы ў Васьках Піліп Грынявіцкі. З добраахвотных складчын камітэт сабраў адпаведную колькасць грошай і на дзень 22 ліпеня б. г. помнік быў ужо гатовы.

Перад адкрыццём помніка да сабраных звяртаецца старшыня ППРН у Гайнаўцы Б. Внучко.

Ганаровую варту ля помніка трымаюць жаўнеры і мясцовыя армоўцы.

31 ліпеня 1960 г. 19-ая гадавіна злачынства. Адкрыццё помніка ў памяць 43-х замардаваных. На палянцы і навокал ў лесе сабралася столькі народу, колькі ніколі яшчэ ніхто не бачыў у гэтай аколіцы. Прыехалі прадстаўнікі Павятовага камітэта ПАРП і Павятовай рады ў Гайнаўцы, прадстаўнікі і ганаровая рота войска, аркестр. Помнік адкрыты. Прадстаўнікі арганізацый, устаноў, сем'і замардаваных зладжылі вянкі.

Насельніцтва былой нарвенскай гміны свята ўшаноўвае памяць аб загінуўшых.

М. КУРАШ

фота — аўтара

Сяляне Сакольшчыны купляюць сельгасмашыны

За апошнія гады земляробы Сакольшчыны ўсё больш пачалі гарнуцца да сельскагаспадарчых машын. У першай палове гэтага года яны купілі ўсялякія сельгасмашыны на звыш 600 тысяч злотых.

Толькі ў месяцы чэрвені сакольскі ПЗГС прадаў сялянам 26 жняярак.

Цяпер на палях Сакольшчыны вельмі часта сустрэнеш сеўнік, жняярку, капалку ці іншую сельгасмашыну. Нават трактар на сялянскіх палях перастае быць тут нейкай незвычайнасцю.

Але ёсць яшчэ вёскі на Сакольшчыне, дзе нават са свечкай не знойдзеш хаця б малейшай сельгасмашыны. Напрыклад, у аколіцах вёскі Рудакі або Ласіняны ніхто не мае нават такой няхітрай, даўно ўстарэлай машыны, як развэрак, не гаворачы ўжо аб сеўніку ці жняярцы.

Сеюць тут у ручную. Жнуць нярэдка серпікамі. Кажуць, што жыхары гэтых вёсак вельмі стойкія ва ўтрыманні старых, традыцыйных звычаяў. Мо' і таму ўраджай у гэтых вёсках заўсёды слабенькі. Ну, што ж. Гэта таксама традыцыя. (вб)

тоўцаў — у духу пралетарскага інтэрнацыяналізма, у духу агульных інтарэсаў з рэвалюцыйным рухам у Польшчы, салідарнасці з моладдзю братняй Савецкай Беларусі. Шырока практыкаваўся абмен пісьмамі паміж асобнымі арганізацыямі камсамола Заходняй Беларусі і Савецкай Беларусі.

ЦК Камсамола Заходняй Беларусі і ЦК камсамола Савецкай Беларусі рэгулярна абменьваліся пісьмамі.

«... Жывецца ў нас бурна, як ніколі, — чытаем

РА

мы ў адным з Верыных пісем. **— Дні ў нас — гэта цэлыя месяцы, а месяцы — гады, вядома, не па аб'ёму часу, а па аб'ёму падзей, якія адбываюцца, па аб'ёму іхняга зместу. Уяві сабе, што ўжо лета 1925 года. Ты разумееш, што гэта значыць? І гэтым самым летам я яшчэ маю магчымасць пісаць табе пісьмо. Не веру сваім вушам і вачам. Як добра! Як цудоўна і нечакана, незвычайна...»**

Выказанае ў гэтым пісьме Верына здзіўленне, што яна ўжо амаль паўтара года працуе ў падполлі і яшчэ не правалілася, было нібы прадчуваннем

У жніўні 1925 года ў Беластоку пачаліся арышты. Устрывожаная ўзмацненнем уплыву камуністаў у масах, паліцыя вырашыла нанесці ім удар. Арышты неўзабаве пашырыліся на ўсю Беластоцкую акругу, захапілі Гарадок, Міхалова, Бельск, Сямятычы і іншыя раёны. Паліцыя арыштоўвала не толькі членаў КПЗБ і камсамола, але і членаў класавых прафсаюзаў, лева настроеных сялян. Лік арыштаваных дайшоў да 2000 чалавек.

Ужываючы самыя жорсткія катаванні і вытанчаныя мучэнні, дэфензіва старалася прымусіць арыштаваных прызнацца ў тым, што яны з'яўляюцца членамі Камуністычнай партыі, і высветліць канкрэтную дзейнасць у яе шэрагах.

Дэфензіва напала і на след няўлоўнай камсамолкі Веры. 15 верасня 1925 года на адной з кватэр у Беластоку яе арыштавалі. Усё было супраць Веры: і фальшывы пашпарт, зроблены на выдуманае прозвішча Карчэўскай Веранікі, і немагчымасць даказаць сваё грамадзянства і пастаяннае месца жыхарства, і інш. За Верай на некалькі гадоў зачыніліся турэмныя дзверы.

Паступова адсейваючы затрыманых, пракуратура арганізавала ў 1928 годзе судовы працэс «133-х».

«Пішу вам цяпер з турмы. Не засмучайцеся. Нічога асаблівага ў гэтым няма. Я здаровая, маральна адчуваю сябе цудоўна. Нічога, убачымся яшчэ. Хоць, можа, і не так хутка. Што ж мне пісаць пра сябе? Пасля таго бурнага і цікавага жыцця, якім я жыла да гэтага часу, цяжка сядзець у турме»...

Доўга цягнулася следства. Буржуазная пракуратура збірала супраць Веры доказы. Прэтэнзіі на расправу са сваёй ахвярай прад'явілі адначасова і пракуратура акруговага суда ў Пінску і пракуратура акруговага суда ў Беластоку.

А пакуль што трэба было сядзець і чакаць.

У беластоцкай турме, як і ва ўсіх турмах, зняволеныя мужчыны былі строга ізаляваны ад жанчын. Тое крыло беластоцкай турмы, у якім сядзелі жанчыны, ішло пад прамым кутом да мужчынскіх адзіночак, і праз краты мы маглі бачыць адны другіх. Апроч таго, нас часамі выводзілі на тую частку турэмнага двара, якая была паміж мужчынскімі адзіночкамі і жаночым крылом. Тады мы гулялі пад іхнімі вокнамі. За кратамі жаночых камер часта паказваліся Вера і яе сяброўкі Алена, Люба, Ганна і іншыя. Не зважаючы на грозны вокрык наглядчыка: «Schowaj łeb, stul pysk, psia krew!» — яны падоўгу затрымліваліся ля вокан і ўважліва ўглядаліся ў нас. Мы, праходзячы паўз іх, нават абменьваліся некалькімі словамі і самі падоўгу не адводзілі позіркаў ад іхніх такіх блізкіх і родных абліччаў, ад шчырых вачэй, якія так многа нам гаварылі. Колькі ў іх было спагады і тугі! «Трымайцеся, хлопцы!» І мы трымаліся.

Трэба прызнацца, што нашы палітзняволеныя жанчыны ў беластоцкай турме пераўзыходзілі нас, мужчын, у вытрымцы, арганізаванасці і адзінстве. Там разам з Верай Харужай сядзелі член ЦК КПЗБ Рамана Вольф і Любоў Кавенская. Яны былі ў кіраўніцтве ўсёй турэмнай камуны.

Жанчыны часта спрабавалі выкінуць на дарожку, па якой мы прагульваліся, запіску ці асабістае пісьмо, аблепленае для важкасці хлебным мякішам. Некалькі разоў пісала мне і Вера. Здаралася, што наглядчыкі заўважылі кінутае пісьмо. Тады яны накідаліся на таго, хто падняў «грыпс.» Але мы яго ўмела перакідалі з рук у рукі і гэтак выратоўвалі. Калі ж выратаваць не ўдавалася, хто-небудзь праглынаў ці знішчаў якім іншым чынам. Здаралася, што пісьмо трапляла і ў рукі наглядчыкаў.

М. АРЭХВА

Ахвяры Хірасімы

Ад часу, калі на Хірасіму была скінута атамная бомба (6 жніўня 1945 г.), нарадзілася ў гэтым горадзе (да 1954 года) 32.179 дзяцей. Вялікі працэнт — то дзеці недаразвітыя, ненармальныя — вынік смяротных праменняў 15 год таму назад.

Вось афіцыяльная статыстыка Японскага атамнага Інстытута:

500 дзяцей нарадзілася нежывымі.

200 нарадзілася заўчасна.

1 107 нарадзілася з калецтвамі ў будове касцей, мускулаў, нервовымі болямі.

21 — з адным вокам альбо увогуле без вачэй, у гэтым чацвёра зусім без вочавых ямак.

31 — без мозгу.

56 — з недаразвітым мозгам.

11 — без знешніх і ўнутраных органаў нюху.

400 — з недаразвіццём органаў нюху і слыху.

2 — без вушэй.

2 — без рота.

59 — з заячай губой.

172 дзяўчынкі без альбо з недаразвітымі палавымі органамі.

19 — з нетыповым узростам.

250 — без альбо з недаразвітымі губамі.

156 — без простай кішкі.

23 — з недаразвітай простай кішкай

2 — без рук і ног.

27 — толькі з часткамі рук і ног.

ГЭТА СТРАШЭННЫ ВЫНІК ТОЛЬКІ АДНОЙ АТАМНАЙ БОМБЫ.

З Беларусі

АТАМНЫ РЭАКТАР НА БЕЛАРУСІ

Неападаль Мінска хутка расце гарадок Малыя Дубны. У гэтым гарадку Акадэмія Навук Беларускай ССР будуе першы на Беларусі атамны рэактар, які пачне працу яшчэ ў гэтым годзе.

БЛАКІТНЫ... МАРМУР

Вядома, што блакітны мармур у прыродзе не выступае. Можна аднак яго атрымаць штучна. Такі менавіта мармур выпрадукавалі навуковыя працаўнікі Інстытуту хіміі Акадэміі Навук Беларускай ССР. Апрацавалі яны спосаб прадукцыі штучнага мармуру розных колераў, нават такіх, якія ў прыродзе не выступаюць, між іншым і блакітны мармур.

НАВІНЫ ТЭХНІКІ

ПАВЕЛІЧЭННЕ Ў 2 МІЛЬЁНЫ РАЗОЎ

Англійская фірма «Філіпс Электронік» выпусціла электронны мікраскоп маркі «ЕМ—200». Ён сам павялічвае прадметы ў 200 тысяч разоў, а прымяняючы наступнае фатаграфаванне спецыяльнымі фотаапаратамі, можна дасягнуць павелічэння ў 2 мільёны разоў.

ШКЛО, ЯКОЕ СКРУЧВАЕЦЦА

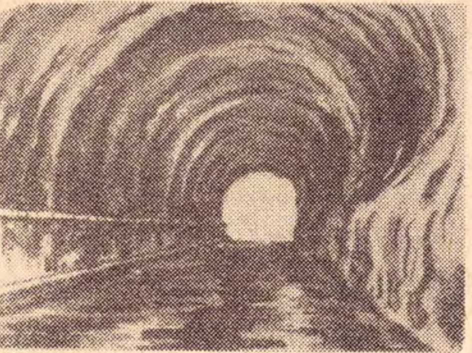
Шкло, якое можна скручваць у рулон, як паперу, вынайшоў нарвежскі шкляны майстар з горада Осла. Як паведамляюць газеты, рэцэпт, па якому вырабляецца гэтае дзіўоснае шкло, з'яўляецца прафесійнай тайнай гэтага майстра.

ТУНЕЛЬ ПАД МАНБЛАНАМ

Пачалося будаўніцтва тунеля пад найвышэйшай вяршыняй Еўропы — Манбланам. Даўжыня тунеля — 12 кіламетраў, вышыня 10 метраў, шырыня — 9 метраў.

Пасля заканчэння работ у тунелі будзе пракладзена аўтамабільная дарога, па якой машыны пойдуць у адзін рад у кожным напрамку. Каб пазбегнуць затораў, па абодва бакі тунеля, прыкладна праз кожныя 900 метраў, будуць пабудаваны станцыі тэхнічнага абслугоўвання і рамонту. Праз кожныя 200 метраў у сценах будуць зроблены нішы для адпачынку пешаходаў.

Мяркуюць, што за год па новай дарозе будзе праходзіць 600 тысяч аўтамашын. Работы вядуцца з абодвух канцоў гары, прычым французам і італьянцам трэба будзе прайсці па 6 тысяч метраў тунеля, вынуць 37 тысяч кубічных метраў скалы.

Парады для гаспадынь

Вялікія клопаты маюць гаспадыні ў летні час з перахоўваннем малака. Каб зберагчы малако ад скісання, трэба пераліць яго ў шкляную банку, паставіць банку ў больш шырокую пасудзіну з вадой і накрыць чыстым мокрым кавалачкам палатна, канцы якога будуць апушчаны ў ваду. Вада, выпараўваючыся з палатна, падтрымлівае ўвесь час у пасудзіне нізкую тэмпературу і гэтым забяспечвае малако ад скісання.

*

Паранае малако можа стаяць 2—3 дні, калі ў час кіпячэння ўсыпаць 1 маленькую лыжачку цукру на 0,5 л. малака.

*

Каб даўжэй захаваць масла, неабходна шчыльна скласці яго ў банку, і, паставіўшы ў каструльку з кіпятком, давесці ваду да кіпення. Калі вада астыне, банку з маслам вымаюць і закрываюць пергаментнай паперай.

*

Калі мяса альбо рыба паляжыць у цёплым месцы суткі, яны набываюць непрыемны запах. Каб знішчыць гэты запах, дастаткова перад гатаваннем добра вымыць, а ў час гатавання ўкінуць некалькі кавалачкаў драўнянага вугалю.

МОДА

Сучасная мода заключаецца ў скромнай элегантнасці. Г. зн. што наша вопратка павінна быць простай, але прыгожай не толькі для нас саміх, але і для іншых.

Шыйце сабе вопратку паводле фасонаў, якія часта падаем. Быць модным — значыць быць акуратным.

Аб вачах... сабачых

Вочы — гэта люстра душы, — сказаў адзін разумны чалавек. Бо і праўда. Паглядзіце на гэтыя вочы. І няхай мне хто цяпер скажа, што сабака не мае душы! Сабачыя вочы... Яны як і ў людзей: адны бяздумныя, пустыя, другія глыбокія, разумныя; то часам наіўна какетлівыя; або проста халодныя, хоць і прыгожыя.

1. МАМА
2. ПАЛКОЎНІК
3. КАКЕТКА
4. «КОЦЯК» (сабачы)
5. ВЕНЕРА.
6. ЛЯЛЬКА.
7. АСТРАНАЎТЫ (нашы вочы сягаюць да звёзд).

Здымкі паходзяць з выстаўкі сабак у Маскве. Медалі здабыты ў конкурсах прыгожасці.

P. S.

Клічкі сабакам дала я (В. Л.) паводле ўражання ад іх вачэй. Сапраўдныя клічкі мне невядомы.

Сельгасгурткі вытворцам будаўнічых матэрыялаў

Сельскагаспадарчых гурткоў, на Беласточчыне маем каля 1250. Апрача сваёй асноўнай дзейнасці, якою з'яўляецца механізацыя сельскай вытворчасці, яны займаюцца таксама вытворчасцю будаўляных матэрылаў з мясцовай сыравіны. Пры іх арганізавана ўжо 70 вытворчых калектываў, якія далі 3248700 шт. керамічнай цэглы, 458200 — вапнапясчанай, 69485 пустакаў, 362200 штук керамічнай дахоўкі, 582065 штук цэментавых даховак і шэраг іншых элементаў. Даходы з продажу гэтых матэрыялаў садзейнічаюць павелічэнню гаспадарчага патэнцыяла гуртка. Прадбачваецца, што ў самым толькі 1960 годзе гурткі дадуць 3 300 000 штук керамічнай цэглы, 230 000 — керамічнай дахоўкі, 950 000 цэментавай дахоўкі, 604 000 сценных блокаў і каля 1 500 000 іншых элементаў. Далейшае развіццё механізацыі ў сельскагаспадарчых гуртках патрабуе адпаведных пабудоў. Ужо ў 1961 годзе сельскагаспадарчыя гурткі для сваіх патрэб пабудуюць 100 новых шопаў, 100 гаражаў, 15 ... і 200 баз паліва. У гэтых інвестыцыях сельгасгурткі будуць у першую чаргу прымяняць мясцовыя матэрыялы. Вялікай дапамогай з'яўляюцца вытворчыя прылады, якія атрымоўваюць гурткі ад Ваяводскага саюза сельгасгурткоў. Аднак кваліфікаваная дапамога, якую можа даць ВЗКР, з'яўляецца недастатковай і не можа забяспечыць патрэб гурткоўцаў. Думаем аднак, што аддзелы архітэктуры, будаўніцтва і прамысловасці пры ПРН павінны таксама дапамагчы гурткам.

МІКАЛАЙ МАРОЗ

Турботы і дасягненні

Невялікай з'яўляецца вёска Плянты, Беластоцкага павета. У ёй толькі 24 дамы. Усе тут працуюць на сельскай гаспадарцы. Глеба ў нас дрэнная, амаль усюды пясок.

Да Міхалова ад нас 10 км., да ПКС-у 5 км, да чыгункі 20 км. а каб дабрацца ў Беласток, трэба праехаць аж 45 кіламетраў. У Плянтах няма школы, святліцы, няма назат кааператыва. Сапраўды «свет дошкамі забіты!»

Па-суседску з Плянтамі знаходзіцца сем вёсак. І вось бяда ў тым, што блізка каля нас няма прыпынку ПКС-аў. Зараз ў Ялоўку і Бандары ездзяць два аўтобусы. Мне здаецца, што аўтобус, які ездзіць у Бандары, мог бы праязджаць цераз Плянты, а траса праезду была б тая самая. Адной перашкодай з'яўляецца толькі адрэзак дарогі даўжынёю 1 кіламетр, патрабуючы рамонту. Паміж павятовымі і ваяводскімі ўладамі ўсцяж працягваюцца размовы, хто з іх мае правесці гэты рамонт. Жыхары навакольных вёсак спыніліся толькі на добрых намерах і таксама не прыступаюць да рамонту. А дарогі як не было, так і няма. Людзі маглі б урэшце праявіць тут сваю ініцыятыву, толькі няма каму імі пакіраваць. Але гэта яшчэ не ўсё. У нас ёсць яшчэ і іншыя турботы.

Сяляне хацелі б недзе зарабіць, аднак каля нашых вёсак няма ніякіх прамысловых прадпрыемстваў. Маем таксама турботы з падатковымі залегласцямі.

Нягледзячы на ўсе гэтыя турботы, маем таксама пэўныя дасягненні. У чым яны праяўляюцца?

Вось, напрыклад, зараз у вёсцы 25 веласіпедаў (перад вайной былі 2), 2 матацыклы (калісь іх зусім не было), 2 радыёпрыёмнікі (таксама новы набытак) і г.д.. У Плянтах выдатна павялічылася пагалоўе жывёлы. Сёння 95 прац. жыхароў чытае друк.

Так выглядаюць справы ў маёй вёсцы. Хацелася б, каб як мага хутчэй былі зліквідаваны тыя недахопы, аб якіх гаварылася, каб Плянты сталі заможнай і культурнай мясцовасцю.

АРКАДЗЬ САРАЧЫНСКІ
Плянта

ЯЗЭП КАЗБЕРУК

Нядаўна памёр Язэп Казберук, грамадскі дзеяч і актывіст БГКТ у Бандарах і аколіцы, былы член грамадскай калегіі «Нівы».

Язэп Казберук карыстаўся ў сваёй аколіцы вялікай пашанай. У апошнюю дарогу суправаджалі Язэпа Казберука ўсе навакольныя жыхары.

Пасля жніваў

(Працяг са стар. 4)

— Ці маеце добрую дастаўку патрэбных вам частак да машын?

— О, з гэтым не ўсё ў парадку. Хаця, у асноўным — дык яшчэ можна вытрымаць. Але ёсць і «грашкі» у дастаўцы. Найбольш клопатаў маем з «Зэтарамі». Да некалькіх «зэтараў» няма апонаў. Вулканізуем старыя, але «лечаным канём далёка не паедзеш». Цяжкая справа таксама і з дастаўкай шарыкападшыпнікаў. А яшчэ ключы да машын. Здавалася б, глупства, рэч невялікая, але без іх «ні сюды, ні туды». Можна без большых клопатаў дастаць камплекты ключоў (камплет каштуе 360 зл.). Але найбольш патрэбныя і, так сказаць, падручныя на кожным кроку, гэта нумары ключоў 17, 19 і 22. Яны найбольш ужываюцца, псуюцца і губяцца. І падумайце, што адзінка каштуе ў межах 18 — 26 зл., але асобна ключа не купіш і трэба купляць камплекты. А навошта выдаваць непатрэбна грошы? Я вам падаю толькі прыклад з ключамі, а ёсць яшчэ і шмат іншых падобных спраў. Такія рэчы вельмі мяне здзіўляюць.

— Не адны вы гэтым здзіўлены. Але што зрабіць. Нашым прадпрыемствам, відавочна, не аплочваецца неаднойчы прадукаваць тое ўсё, што больш патрэбнае і «хадлівае». Мне здаецца, што многае залежыць ад вашых дастаўцаў. Яны павінны быць больш азнаёмлены з вашымі патрэбамі, а затым рабіць больш карысныя і дарэчныя заказы. Дарэчы, хто з'яўляецца вашым дастаўшчыкам тавараў?

— Цэнтраля заопатшэня рольніцтва ў Старасельцах.

— І апошняе пытанне: а як з падрыхтоўкай да абмалотачнай акцыі?

— Падрыхтавалі мы толькі 3 абмалотачныя агрэраты. Думаю, што хопіць, бо абмалотачныя агрэгаты маюць кааператывы, некаторыя сельгаспадарчыя гурткі і многа маюць гаспадары — уласнікі. Свае планы абапіраем заўсёды на практыцы з мінулых гадоў і добрай знаёмасці сённяшніх умоў і патрэб. Гэта аднак не азначае, што, калі зойдзе патрэба, дык не пусцім у рух больш машын. Не, можам, бо магчымасці на гэта маем.

— Дзякую і жадаю поспехаў у далейшай працы.

М. К.

Мантаж аб МАКСІМЕ Багдановічу

Нядаўна намаганнямі ГП БГКТ на шап'рографе надрукаваны ў колькасці 120 экземпляраў на беларускай мове літаратурны мантаж аб славутым беларускім паэце, аўтары вядомага усім чытачам раманса «Зорка Венера...» М. Багдановічу. Даступнай і простай мовай мантаж апавядае пра чароўную прыгажосць паэзіі Максіма Багдановіча, пра яго жыццё. Мантаж апрацавала інструктар Павятовай бібліятэкі ў Бельску Ліда Гурская.

Раней яшчэ быў надрукаваны літаратурны мантаж «Творчасць Кузьмы Чорнага».

Абодва мантажы пападуць у вясковыя і школьныя бібліятэкі і будуць служыць як матэрыял да літаратурных вечарын аб Максіме Багдановічу і Кузьме Чорным.

(мк)

ДАРАГІЯ ВУЧНІ!

НЕЎЗАБАВЕ ПАЧНЕЦЦА НОВЫ НАВУЧАЛЬНЫ ГОД. УЖО ЦЯПЕР ВЫ ХВАЛЮЕЦЕСЯ. КУПЛЯЕЦЕ ПАДРУЧНІКІ І ІНШЫЯ ШКОЛЬНЫЯ ПРЫЛАДЫ, З НЕЦЯРПЛІВАСЦЮ ЧАКАЕЦЕ НА ПЕРШЫЯ ЗАНЯТКІ.

У ГЭТЫМ ПРЫЎЗНЯТЫМ НАСТРОІ НЕ ЗАБЫВАЙЦЕ ПРА «НІВУ» І ЯЕ СПАДАРОЖНІКА «ЗОРКУ». ТРЭБА, КАБ У НОВЫМ НАВУЧАЛЬНЫМ ГОДЗЕ КОЖНЫ ВУЧАНЬ БЫЎ НАШЫМ ПАДПІСЧЫКАМ. ХТО ЯШЧЭ НЕ ЗРАБІЎ ПАДПІСКІ НА ВЕРАСЕНЬ, НЯХАЙ НЕАДКЛАДНА ГЭТА ЗРОБІЦЬ.

ВЕДАЙЦЕ, ШТО МЫ ХВАЛЮЕМСЯ ЗА ВАС і З'ЯЎЛЯЕМСЯ ВАШЫМ САМЫМ ЛЕПШЫМ СЯБРАМ.

ПАВАЖАНЫЯ БАЦЬКІ!

НЕ ШКАДУЙЦЕ СВАІМ ДЗЕЦЯМ ГРОШАЙ НА ПАДПІСКУ «НІВЫ». «НІВА» І «ЗОРКА» ДЛЯ ВАШЫХ ДАЧОК І СЫНОЎ З'ЯЎЛЯЕЦЦА НЕАБХОДНЫМ ДАПАМОЖНІКАМ У ЗДАБЫВАННІ ВЕДАЎ.

ДЫ І САМІМ, ЧЫТАЮЧЫ НАС, МОЖНА ШМАТ СКАРЫСТАЦЬ. ТАМУ НЕ АДКЛАДАЙЦЕ І ЎЖО ЗАЎТРА ЗРАБІЦЕ ПАДПІСКУ НА «НІВУ».

«НІВА» ПАВІННА БЫЦЬ У КОЖНАЙ БЕЛАРУСКАЙ СЯМ'І!

Ініцыятыўныя пажарнікі

Нядаўна пажарная каманда ў вёсцы Лука, Гайнаўскага павета, пабудавала рамізу на супрацьпажарныя прылады.

Пабудавалі яе грамадскім чынам. Пад ініцыятыўным кіраўніцтвам каменданта Кастуся Бірыцкага працавалі ўсе, але найбольш працы ўлажылі і заслугоўваюць на пахвалу Сяргей Лукша і Васіль Харкевіч.

Некалькі тысяч злотых пажарнікі здабылі з даходных танцавальных вечарынак, а крыху са бралі самі. Такім чынам пакрылі кошт пабудовы сваёй рамізы. За гэтае ім належыцца вялікае брава!

(мк)

Грамадзянскі абавязак трэба выканаць

З выпадку свята Адраджэння сяляне з вёскі Плёскі вырашылі грамадскім чынам выжвіраваць вуліцу ў вёсцы, кожны насупраць сваёй сялібы. Выжвіравана 2 кіламетры вуліцы. На жаль, не ўсе падышлі сумленна да ўзятых абавязацельстваў і 7 гаспадароў не выжвіравалі сваіх адрэзкаў. Трэба, каб яны зразумелі, што гэтым яны робяць сорам цэлай вёсцы, і чым хутчэй выканалі свой грамадскі абавязак.

П. ІВАНЮК
Плёскі

ПА СЛЯДАХ КРЫТЫКІ

У 11(211) нумары «Нівы» ад 13 сакавіка 1960 г., на восьмай старонцы, быў змешчаны крытычны верш аб нараўскіх непарадках. У вершы пісалася аб тым, што ў Нарве пры вуліцы Рынак паломаны плот і засмечаны цэлы пляц.

Зараз тут поўны парадак. Замест паломанага драўлянага плота, пляц агароджаны драцяной сеткай. Пляц цешыць вока кветкамі і прыгожымі сцежкамі. Напэўна ўжо хутка на пляцы будуць таксама лаўкі.

Брава, нараўляне!

Напэўна і вы цешыцеся такім прыемным вынікам справы.

А ўсё ж-такі крытыка не «пайшла ў лес».

ЯНКА

Паставіў 130 будынкаў

Майстар Ніканор Семянюк з Дубіч - Царкоўных навокал вядомы. Ён ад маладых год пачаў ставіць хаты, хлявы і клуні і да гэтага часу, як сам кажа, паставіў 130 будынкаў, у гэтым 40 хат, 50 хлявоў і 40 клуняў. І ні ў адным яго будынку ніхто не знайшоў ніякага фальшу. І таму Ніканора Семенюка ўсе паважаюць і кожны селянін, каторы хоча штось паставіць для сябе, ці хату, ці хлеў альбо клуню, першым доўгам ідзе да майстра Ніканора Семенюка прасіць, каб паставіў, вядома, калі гэты мае час. Бо ведае, што Ніканор ставіць хутка і ўмела і як паставіць, то гэты будынак будзе стаяць доўгія гады.

Цяпер Ніканор Семянюк мае 53 гады і кажа, што яшчэ да старасці толькі паставіць будынкаў, колькі паставіў. Усе мы яму гэтага жадаем.

М. П.

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok ul. Warszawska 11, telefon 54-14
Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89
Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł
Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.
Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granica kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł.
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONIA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł 3.000 Bltk N-1

ГАЛАНДСКІ СЫР

Зразумела, чытачы ведаюць, што гаспадароў, якія адзначыліся ў жывёлагадоўлі, улады ўзнагароджваюць адпаведнай узнагародай.

Ці то ад любві да жывёлы, ці жадаючы атрымаць узнагароду (невядома), Міхась выгадаваў быка — чэмпіёна.

Калі перад камісіяй вывеў Міхась свайго выхаванца і той, раздзьмуваючы храпы, нецярпліва затупаў нагою, аж зямля загудзела, нехта з камісіі сказаў:

— Дырэктарскі бык.

— Гэта праўда, бык трымае сябе ў стадзе, як дырэктар, другога быка не падпусціць. Ды куды там любому дырэктару да майго бугая, — адазваўся Міхась.

— Галоўнае — чыстая раса, галандская, — сказаў заатэхнік.

— Бачыш ты яго, значыць, сыр галандскі будзе з быка, — усцешылася цётка Луша.

— Зрабіць галандскі сыр з кожнага малака можна, толькі ўмець трэба, а за гэтакага вытворніка гаспадару пахвала, — адказаў заатэхнік і паскробаў у анкеце вечным пяром.

Потым прыйшло паведамленне. Міхася выклікалі ў павет.

Па вёсцы panясліся чуткі. Адны казалі, што Міхась атрымае веласіпед, другія прарочылі салому на падсцілку, трэція прытрымліваліся таго, што Міхась дастане на паўлітра з закускаю.

Людзі малолі языкамі і з нецярплівасцю і цікавасцю чакалі, калі вернецца Міхась. А тым часам у павеце Міхася сустрэлі, як вядомага чалавека. Дыплом уручылі, а потым і чорна - белую карову галандскай нацыянальнасці. На развітанне начальнік сельгасаддзела сказаў:

— Жадаем шчасця і поспехаў у развядзенні галандскай пароды.

Вядзе Міхась карову, а сэрца ад радасці скача. У дарозе дагнаў іх аўтамабіль. Вылазіць з яго незнаёмы грамадзянін і капялюш здымае.

— Ці можна пацікавіцца, колькі за галандачку заплацілі? — пытае.

— Бясплатна далі, — адказвае Міхась. — Узнагарода.

— Добрая штука. Імпартная. Вось бы быка да пары, — з выглядам знаўцы гаворыць незнаёмы.

— Ёсць бык, не бык — машына, галандскі, — запэўняе Міхась.

— Тады вы маеце вялікі капітал, — сказаў той, і, каб Міхась не меў у гэтым сумнення, сказаў, што ён з'яўляецца жывёлаводам з П.Г.Р. і ў гэтых справах добра разбіраецца.

— А гэта вось на памяць вазьміце, — закончыў жывёлавод і выняў з партфеля кніжку.

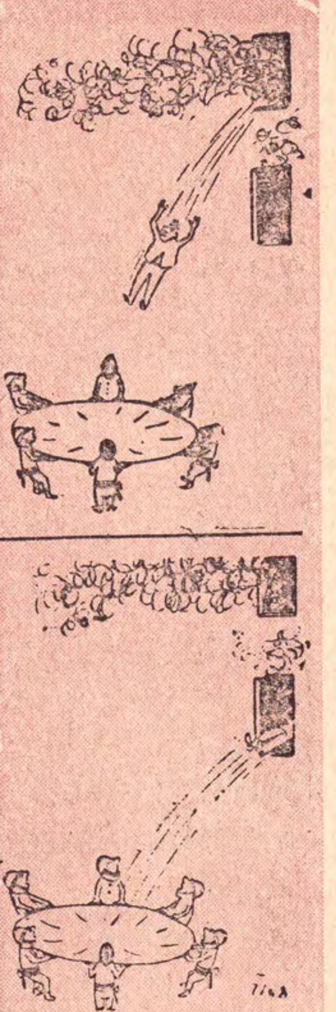
Падзякаваў Міхась і яны развіталіся.

Аўтамабіль забурчэў і скрыўся за паваротам. Міхась глянуў на кніжку. «Як рабіць сыр галандскі» — такі быў загаловак яе.

— Бачыш ты, чаго толькі ў кніжках няма, — здзівіўся Міхась і, звяртаючыся да каровы, сказаў:

— Праўду казала цётка Луша, будзе цяпер сыр галандскі. А ты, мілая, рухайся, да кавалера вяду.

Дзядзька Лявон

БЕЗ СЛОЎ

— Вяршыня здабыта! Чаму ты не цешышся!

— Здаецца, я забыла выключыць электрычны прас!

ДА П'ЯНІЦ

Радасць бачыш ты ў бутэльцы,
Калі поўная яна.
Весялей на сэрцы стане,
Калі вып'еш аж да дна.

І закружыцца наўкола,
І ідзеш абы куды.
Сцежкай сцелецца дарога
Ногі водзяць у бакі.

А назаўтра ты ўжо хворы,
Галава табе баліць.
Потым каешся, клянешся,
Што не будзеш болей піць.

А як зноў убачыш водку,
Цябе цягне да яе.
І па-твойму той не хлопец,
Калі водкі ён не п'е.

КАНСТАНЦІЯ ХАБЯН
Вітніца

НЕДАРАЗУМЕННЕ

Адзін настаўнік заўсёды пытаў вучняў па чарзе з дзёнціка. Вучні гэта ведалі, і рыхтаваўся заўсёды той, каго была чарга.

Аднойчы настаўнік спытаў не па чарзе, і вучань не ведаў.

— Ды ж сёння не мая чарга? — здзіўлена мог толькі адказаць ён.

Анатоль Супрунюк
Плюцічы

ХАЦЕЎ ПРАЙСЦІ

П'яны моцна зачапіў праходжага.

— Што ты, сляпы?! — кажа праходжы. — Не бачыш людзей?

— На... наадварот, пр... пр... прашу ласкавага пана, у вачах мне двоіцца і за... за... замест вас, за... за... забачыў двох!

— Ну і што з таго?

— Хацеў прайсці мі... мі... між вамі.

Мікалай Валосік
Мокрае

ПАРАІЛА.

Аднойчы прыехала на вёску пані з горада і пытае ў сваёй гаспадыні:

— Калі вы доіце карову?

— Рана, днём і вечарам, — адказвае тая.

— Колькі часу вы доіце, і колькі за гэты час збярэце малака? — пытае пані.

— Паўгадзіны даю і вазьму за гэты час 10 літраў малака, — адказвае гаспадыня.

— То чаму вы не доіце дзень і ноч, то ж вы можаце дзесяткі літраў ўзяць?

Эдуард Пшылажынскі
Гарбары

ЗБРАХАЎСЯ Б

— Э, куме, састарэўся, відаць, твой сабака. Ледзь ногі цягне. Пэўна вельмі стары.

— Ага, куме, стары. Але, думаю, з табою яшчэ збрахаўся б.

Аляксандр Бірылка
Васількова

РАЗУМНЫ І ДУРНЫ

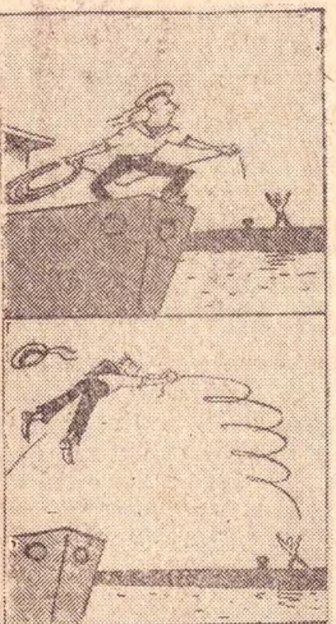
Аднойчы дурны запытаў у разумнага:

— Скажы, навошта патрэбны розум?

Той, памаўчаўшы, адказаў:

— Розум патрэбны на тое, каб не адказваць на дурныя пытанні.

Мікалай Давідзюк
Існарішчына

Не разлічыў.

ЦІ ТРЭБА МЫЦЦА Ў НЯДЗЕЛЮ?

Янка сеў за стол снедаць. Маці заўважыла, што ў яго брудныя вушы і сказала:

— Сынок, чаму ты не памыў вушэй?

— А навошта? Сёння ж нядзеля, не пайду ў школу, — адказаў сын.

Марыя Руслякова
Парцава

АГЕНЦТВА ГУМАРУ І САТЫРЫ ПАВЕДАМЛЯЕ АГЕНЦТВА ГУМАРУ І САТЫРЫ ПАВЕДАМЛЯЕ

АГЕНЦТВА ГУМАРУ І САТЫРЫ ПАВЕДАМЛЯЕ АГЕНЦТВА

Адгадайце чытачы, праз які час можна атрымаць ліст, будучы ў вёсцы Маліннікі, Бельскі павет, высланы з Беластока. Наш знаёмы, працаўнік аднаго з паштовых аддзяленняў каля Беластока, рабіў «стаўку» на 3 дні, бо «на такую адлегласць пры найгоршых умовах сувязі ліст даўжэй ісці не можа», — сказаў ён. Іншыя людзі таксама не адгадалі. У такім выпадку не хочам мучыць вас, чытачы, сваёю «адгаданкаю» і прызнаемся.

Прадстаўнік нашага Агенцтва навязаў сувязь з жыхаром Ю. С. вёскі Маліннікі і пераканаўся, што з Беластока да гэтай вёскі ліст ідзе не 3 дні, а... у сярэднім 10—12 дзён. Мо' доўга? Здаецца і нам што доўга. І працаўнікам паштовага аддзялення ў Грыгораўцах хіба таксама здавалася, што доўга і таму давялося ім, бедным, перарабляць нават даты на канвертах. На канверце з датай на пячатцы беластоцкай пошты 4.VII.60. чарнілам была дапісана 1-ка і атрымалася 14.VII., а на другім канверце з датай 3.VII.60 г. не ўдалося дапісаць нічога, дык перакрэслена пяром цэлая пячатка. Але выражаем спачуванне пісьманосцу, які ўручаў абодва лісты 15.VII. 60 г. Яму нялоўка было не папраўціць датаў, але і нялоўка было глядзець у вочы грам. Ю. С., які пісьманосцу зрабіў закід у сувязі з апозненым завітаннем з лістамі. Але не думайце, што пісьманосец гэтым пераняўся. Наадварот, ён пры адыходзе станоўча заявіў, што зусім не будзе даносіць перасылак грам. Ю. С., бо апошні жыве за вёскай і хутары не ўваходзяць да яго абавязкаў абслугоўвання.

Што ж параіць у такім выпадку пісьманосцу? Можа лягчэй будзе параіць нам грам. Ю. С.? Дык служым, калі ласка. Вы павінны сваю хату па пошце пераслаць у Грыгораўцы, пасяліцца на панадворку паштовага аддзялення і не будзеце мець ніякіх клопатаў з атрымліваннем газет і пісьмаў, бо не варта на хутары жыць з мэтай, каб псаваць толькі нервы пісьманосцам з Грыгораўцаў. (мк)